

Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Rok Eucharystii. Wskazania i propozycje*, Rzym 15 X 2004.

15 października 2004 roku Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów wydała instrukcję pt. *Rok Eucharystii. Wskazania i propozycje* (REWiP). Celem tego dość obszernego dokumentu¹, co wskazuje już tytuł, jest pomoc w jak najbardziej owocnym przeżyciu Roku Eucharystii (październik 2004 r. – październik 2005 r.). Publikacja ta to przykład szybko udzielonej odpowiedzi na wezwanie Ojca Świętego: „W tej perspektywie można realizować liczne inicjatywy, według rozeznania Pasterzy Kościołów lokalnych. Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów zadba o dostarczenie w tym względzie stosownych wskazań i propozycji. Nie oczekuję jednak czynienia rzeczy nadzwyczajnych, ale tego, by wszystkie inicjatywy cechowało głębokie przeżywanie duchowe”². Sformułowanie „wskazania i propozycje” zmiennie podejmuje już tytuł tekstu instrukcji. Czy nie należy w nim widzieć wymownego i jednocześnie (nieprzypadkowo) delikatnego przypomnienia? Eucharystia jest sakramentem miłości bezinteresownej (gr. *agapē*), a tym samym troski i zaufania np. wobec postaw, a nawet wzrostu duchowego człowieka, kreatywności, paschalnego wyzwolenia i tym samym synowskiej (!) wolności (a przez to również ogromnej odpowiedzialności, wymagającej dojrzałości). Miłość posiada swój specyficzny język i logikę. Ten, kto kocha, nie wyrzeka się tego, nawet zdając sobie sprawę z takiego czy innego ryzyka; miłość nie oznacza też pozostawienia drugiego samemu sobie; ona umie godzić udzielanie pomocy, wskazań z zaufaniem i szacunkiem dla wolności (por. REWiP, „Wstęp”). Postawa dialogu wewnątrz wspólnoty, a także z tymi, którzy są poza nią, to wyraz zbawczej miłości i tym samym skuteczny oręż zbawczy (zob. ostatni rozdział REWiP).

Przytoczony fragment *Mane nobiscum, Domine* oraz nawiązujący do niego „Wstęp” do REWiP otwierają pewne *itinerarium*, sugerują, jak traktować omawiany dokument, i uczą, jak owocnie przeżyć Rok Eucharystii. Przede wszystkim chodzi o zdolność (nie tylko przez 365 dni) do coraz pełniejszego czerpania daru życia wiecznego z samej Eucharystii oraz o pomoc innym w tym względzie (por. REWiP nr 32 n.). Należy zauważyć, że w rozumieniu chrześcijańskim teologia nie ogranicza się do studium przeżyć jednostki czy społeczności, nie wolno jej sprowadzać do badań wierzeń jako przemyśleń itp. nie mających pokrycia w rzeczywistości transcendentnej i zamkniętych w czasie minionym. Zatem wspólnym celem wszystkich dyscyplin teologicznych i duszpasterstwa, a także misją Kościoła jako całości i każdego należącego

¹ Opublikowany na stronie internetowej Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski tekst REWiP w tłumaczeniu ks. S. Czerwika zajmuje 30 s. w formacie A4. Stamtąd pochodzą cytaty z REWiP.

² Jan Paweł II, List apostolski *Mane nobiscum, Domine* (7 X 2004), nr 29. Zob. REWiP, Wstęp.

do kościelnej wspólnoty jest wzajemna pomoc w podjęciu Bożego, nieskończenie bogatego daru udzielenia pełni życia. Tekst dokumentu *operuje* właśnie w kluczu tak rozumianej duchowości chrześcijańskiej. W rozdziale „Podstawy” znamienne są tytuły poszczególnych podrozdziałów: „Duchowość eucharystyczna” (nr 4), „Maryja: ikona Kościoła «eucharystycznego»” (nr 5), „Święci: świadkowie życia eucharystycznego” (nr 6). Część trzecia instrukcji została wprost zatytułowana: „Zarys duchowości eucharystycznej” i stanowi prawie jedną trzecią całego dokumentu.

Instrukcja REWiP czerpie (i w ten sposób przekazuje) z właściwych Kościołowi, bogatych rozumienia i doświadczenia Eucharystii (także prezentowana instrukcja wskazuje, że relacje między teologią Eucharystii i doświadczeniem Eucharystii trzeba postrzegać jako wielorakie wzajemne dopełnianie się i pomoc). Wprost REWiP nawiązuje do całego szeregu dokumentów kościelnych. Czytelnik łatwo może się zapoznać z ich wykazem (REWiP, „Dokumenty cytowane i skróty”). Jest to wartościowe vademecum dla każdego, kto chciałby jak najpełniej korzystać z bogactwa misterium Eucharystii, poznać je. REWiP przypomina, że winien to być jeden z zasadniczych aspektów przeżywania Roku Eucharystii (np. nr 41 – o pracy teologów i wydziałów teologicznych, nr 38 – o formacji seminaryjnej, nr 3 – o wiernych w swoich parafiach).

Znajdująca się zaraz po „Wstępie” część wyodrębniona jako „Tematyka” pozwala szybko zapoznać się (a tym samym wyrobić sobie pogląd) z zasadniczymi elementami wskazań i propozycji, jakimi chce pomóc instrukcja REWiP. Czytelnik dowiadyuje się, że ma do dyspozycji rozdziały: „Podstawy”, „Celebracje liturgiczne”, „Zarys duchowości eucharystycznej”, „Inicjatywy i zadania duszpasterskie”, „Aspekty kulturowe”. W części „Tematyka” umieszczono także tytuły podrozdziałów. Tak zaprezentowany tok myślenia ułatwia uchwycenie ducha instrukcji. Można powiedzieć, że chodzi o przypomnienie lub też podkreślenie dynamizmu ekspansywności i jednocześnie całościowości, o właściwe człowiekowi uczestnictwo w misterium Eucharystii. Zarazem zwraca się uwagę na interioryzację i uzewnętrznienie, własny wzrost duchowy i przekazywanie innym zbawczego doświadczenia (włączanie innych). Zaprezentowany w „Tematyce” schemat można rozumieć w znaczeniu etapów tego *itinerarium* czy też procesu.

Interesująco przedstawia się także logika poszczególnych rozdziałów. Jeśli rozdział I ma wskazać podstawowy punkt wyjścia dla podjętej tematyki, to już jego struktura ogniskuje uwagę na tym, co najważniejsze. Części tego rozdziału zostały wyodrębnione następująco: „Wiara w Eucharystię”, „Celebracja Eucharystii i kult eucharystyczny poza Mszą Świętą”, „Duchowość eucharystyczna”, „Maryja: ikona Kościoła «eucharystycznego»”, „Święci: świadkowie życia eucharystycznego”. Na samym początku I rozdziału czytelnik natknie się na słowa: „Szeroko otwarty horyzont Roku Eucharystii przywołuje i ożywia działania, które łączą różne wymiary życia w Chrystusie i Kościele. Eucharystia nie jest bowiem jednym z wielu «tematów», lecz sercem życia chrześcijańskiego” (nr 1). Tytuł oraz struktura I rozdziału

wskazują, jak do tego „serca” należy podejść, w jaki sposób można zaczerpnąć z niego Boży dar życia. Najpierw mamy misterium otwarcia się na życiodajny dar paschalny, który Bóg już przygotował i którego od wieków udziela we wspólnocie swojego Kościoła. To otwarcie się i przyjmowanie specyficznie przybierają postać liturgii, kultu. Ze swej natury jest ono ukierunkowane na zbawcze zaowocowanie w życiu człowieka. Podstawowe znaczenie tej kontynuacji zostało wyakcentowane i zilustrowane przez podwójne czy potrójne odniesienie. Jest mowa o Matce Chrystusowej oraz o innych wybitnych uczniach Zbawiciela. W ich życiu ta kontynuacja już otrzymała swe szczyty. Także dzisiaj chrześcijanin żyje w bardzo otwartym, tętnącym nadzieją kontekście historii zbawienia, gdzie szczególne miejsce zajmuje paschalne i eschatologiczne wypełnienie tej ekonomii oraz przykład – pomoc innych jako np. dowód udzielonych człowiekowi możliwości. Tak sytuuje się duchowość chrześcijańska, do której podstawowych rysów należy właśnie bycie eucharystyczną. Szerzej zagadnienie to podejmuje rozdział III; jednak również następne rozdziały (choćby terminologia wprost na to nie wskazywała) trzeba odczytywać w tym kluczu.

Rozdział „Celebracje liturgiczne” tworzą części: „Niedziela”, „Wigilia paschalna i Komunia wielkanocna”, „Wielki Czwartek”, „Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa”, „Celebracja eucharystyczna i Liturgia Godzin”, „Adoracja eucharystyczna”, „Procesje eucharystyczne”, „Kongresy eucharystyczne”. W pewnym sensie do istoty celebracji liturgicznych należy zorganizować (nadać strukturę, uformować) czas danego człowieka i wspólnoty, czyli pomóc w udanym przeżywaniu życia. W ten sposób celebracje zbawienia, choć o różnej wielkości chronologicznej i ograniczone w czasie, ożywiają wszystko. Inaczej mówiąc, przez celebracje liturgiczne Boże działanie z Eucharystii ogania całe życie człowieka, buduje go duchowo.

Z kolei rozdział „Zarys duchowości eucharystycznej” wytycza interesujący i cenny program, jeśli chodzi o sposób uprawiania teologii duchowości, a także o praktykę życia (przemianę na lepsze, wzrost). Jest to rozdział centralny co do położenia, a zarazem bardzo obszerny. Zawiera ważne punkty odniesienia dla każdego ucznia Chrystusa (znane, w teorii przynajmniej), na które wskazuje podział na podrozdziały: „Słuchanie Słowa”, „Nawrócenie”, „Pamięć – pamięć”, „Ofiara”, „Dziękczynienie”, „Obecność Chrystusa”, „Komunia i miłość”, „Milczenie”, „Adoracja”, „Radość”, „Misja”. W ten sposób zostaje m.in. podkreślone podstawowe znaczenie czytanego – przyjmowanego słowa Bożego dla chrześcijanina, dla duchowości, a co za tym idzie, dla owocnego czerpania życia z Eucharystii. Warto zwrócić także uwagę na tematy radości i apostołowania. Eucharystia to misterium wielorakiej wspólnoty i udzielania się. Zbyt często się zapomina, że zbawcze spotkanie z Bogiem musi radować także człowieka (por. motyw dziękczynienia jako należący do wiodących w Eucharystii) i prowadzić ze swej istoty do dzielenia się tym darem z innymi. Eucharystia nie oznacza przebywania sam na sam z Bogiem i zapominania o innych. Odpowiednio głębokie zjednoczenie z Bogiem owocuje radością oraz otwarciem się

na innych (nie tylko na ludzi, jak to przypomina np. IV modlitwa eucharystyczna). Chrześcijańskie spotkanie z Bogiem i tym samym troska o własne zbawienie (o własną duchowość) w swej najdojrzalszej postaci nie mają nic wspólnego z egoizmem.

Dotyczący inicjatyw oraz zadań duszpasterskich (czyli przekładu teologii na konkretne, także codzienne postawy i działania) rozdział IV ogniskuje się wokół podrozdziałów stanowiących pewną listę adresatów: „Konferencje Episkopatów”, „Diecezje”, „Parafie”, „Sanktuaria”, „Klasztory, wspólnoty zakonne i instytuty”, „Seminaria i domy formacji”, „Stowarzyszenia, ruchy, bractwa”. Chodzi więc o cały Kościół, o każdego, kto znajduje się w jego wspólnocie. We wspólnocie posiadającej bogatą organizację każdy może się zmobilizować, każdy ma konkretne, właściwe sobie możliwości i zadania do wypełnienia także na rzecz innych. Kościół jawi się jako instytucja o rozwiniętej strukturze. Jej celem (a więc i racją istnienia) jest pomoc ludziom w zbawczym spotkaniu z Bogiem. Spotkanie to jest przebogate, nie zawsze (czy może to dziwić?) bywa też łatwe. Okazuje się, że także (potrzebna) pomoc jest wieloraka. Mamy tu do czynienia z pewnym bogactwem i wszechstronnością (por. zagadnienie o udziale świeckich jako zorganizowanych w stowarzyszenia itp.), odpowiednio do własnego np. powołania, charyzmatu, miejsca w Kościele (zgodnie z przykazaniem miłości, w myśl zasady: dla dobra tak własnego, jak i wszystkich; dobro własne nie jest, nie ma być w konflikcie, ale nawet utożsamia się z dobrem innych). Można tu widzieć pewne wskazania co do duchowości eucharystycznej dla różnych grup (uwzględniając warunki życia danej osoby). Trzeba wspomnieć o jeszcze jednym przynajmniej ważnym wątku: omawiany dokument podkreśla pozytywne znaczenie formacji także intelektualnej (np. nr 38, 41).

Rozdział V nosi (zaskakujący?) tytuł „Aspekty kulturowe”, w jego skład wchodzi podrozdziały: „Badania historyczne”, „Budynki, zabytki, biblioteki”, „Sztuka, muzyka sakralna, literatura”. Czy chodzi o zwrócenie uwagi na przeszłość, jej badanie i podziwianie, wydobywanie z niej tego, co dobre, jako przykładu dla współczesności i na przyszłość? Eucharystia oraz związana z nią jako źródłem i celem duchowość (czyli życie chrześcijańskie) ze swej natury i przeznaczenia nie ogranicza się do przysłowiowej zakrystii czy do domeny minionego. Nie takim jest przecież Dawca Eucharystii i Jego dzieło. Udzielanie życia, leczenie go, kształtowanie i ubogacanie – a tego przecież narzędziem jest Eucharystia – oznacza dzielenie się (umiejętne) tym, co najlepsze ze wszystkimi i wszędzie, czyli wielorakie pozytywne kształtowanie także rzeczywistości doczesnych. Również pod tym względem chrześcijaństwo ma i zawsze będzie mieć bardzo dużo do zaoferowania.

Zarysowane w instrukcji REWiP *itinerarium* wskazuje na nieodosobnienie teologii i duszpasterstwa, na ich związek, ukierunkowanie, wskazuje, że ich zaszczynnym i bardzo ważnym zadaniem jest prowadzić ku coraz pełniejszemu, korzystnemu dla człowieka spotkaniu z Bogiem. Zasadniczym w tym spotkaniu jest udział w Eucharystii, który ze swej istoty jest ukierunkowany na ogromną owocność i to już w docze-

sności, w życiu każdego chrześcijanina. I tutaj REWiP chce wyjść naprzeciw m.in. następującemu problemowi: Jak przekazać ludziom współczesnym i w przyszłości bogactwo tradycji, teologii, doświadczeń duchowych związanych z Eucharystią? Jak przekazać wiarę, pojmowanie i przeżywanie Eucharystii jako misterium zbawczego? W jaki sposób okazać szacunek i troskę o Eucharystię? Wieloraka recepcja i ubogacanie pod tym względem to jedno z najważniejszych zadań. Praktyka postępowania nieodzownie potrzebuje fundamentu (natchnienia, wskazań), jakim jest radość i zachwyt ze spotkania z Bogiem, czyli fundamentu miłości, dziękczynienia.

Ks. Wojciech Misztal